

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

Tandem ubi nona caput Tithonia sustulit vndis,
 Conspicit inspersum maculis luescere funus.
 Parua loquor. Grauior terras infestat echidna,
 Cum sua viperea iaculantur toxica lingua,
 Atque homini fit homo serpens. O prodiga culpa
 Germina, natureque vtero fatalia monstra!
 Quis nimis innocuo Volupe est in sanguine rictus
 Tingere, fraternasque fibras, cognataque pasci
 Viscera, & arrosa deglubere funera fame.
 Quæ morum ista lues? quænam tam dira nocendi
 Prurigo? Nec saua tigris cum tigride miscet
 Prælia, nec furibundus aper dentem asperat apro.
 Cede Hircana tigris, Erimanthi bellua cede:
 Tuque genas natura tuas obnube pudori.
 Seuius ingenium est homini, grauioraque fata
 Lingua cruenta serens non vno in funere ludit.
 Sed quoties bibulas repetitis imbuit aures
 Criminibus, toties restat post funera funus:
 Quæque prius reptante calumnia nata susurro
 Vix steterat, prono assensu ac popularibus auris
 Assurgens, centum ora mouet, centum explicat alas.
 Sic mundi decora alta, tot inclyta fascibus orbis
 Nomina, tot Phæbi mystæ, Sophiæque medulla,
 Tot vitæ morumque duces, tot Martia corda,
 Illustres Heroum anime, quos aurea virtus
 Compositos astris supra contagia vulgi
 Extulit, occumbunt funesta victima lingue.

P R O S A E X E G E S I S .

Nihil hîc opus me pompam funebrem ducere eorum omnium, quos petulantis linguæ furor è medio sustulit, aut è publicâ luce ad ignobiles latebras red-

redactos, quasi viua cadauera sepeliuit: paucissimos ex
 omni antiquitatis memoriâ producâ. Atque vt Hip- Exempla
 vaviorum
 per calum-
 niam op-
 pressorum.
 polytum prætermittam nullis non vatibus, nullis non
 theatris decantatum: vt Myrtilum etiam præteream
 Hippodamiæ calumniis circumuentum, & à Pelope in
 mare præcipitatum (quod in tanti sceleris memoriâ
 etiamnum Myrtoï nomen retinet) recentius exemplum
 & luctuosius habemus in Flauio Crispo Cæsare Con- Stepha-
 nius ex
 Eutropij
 lib. 10 &
 Nicephori
 lib. 7.
 stantini Augusti filio, qui ex Alemânico bello victor ter-
 tiùm Consul, foris partâ pace, domi bellum offendit.
 Is à Faustâ nouercâ ad stuprum sollicitatus, & ab ea-
 dem falso crimine oppressus, cum honestè cadere quàm
 turpiter facere maluisset, Faustam nouercam Phædra,
 patrem Theseo simillimos est expertus, Hippolyto ipse
 constantior.

Non minorem obtrectationis vim expertus est Co- Plutare. in
 Coriola-
 no.
 riolanus, primùm ab ingrâtâ patriâ penatibus ac focus
 expulsus, ac deinde Volscorum mucronibus, quos Tullij
 Aufidij calumniatrix lingua exacuerat, discerptus.

Quid Annibalem proferam? an minùs in talem tan- Auctor
 Vitæ An-
 nibalis.
 tumque virum multiplex calumnia, quamuis citra san-
 guinem, debacchata est? quoties solum vertere coactus
 est? donec ad extremum, nullo suo merito, Antiochi
 Regis aulâ expulsus, vitam finiuit inglorius.

Nec dispar fuit Scipionis Africani fortuna. is enim Auctor
 Vitæ Sci-
 pionis.
 post res tam præclare gestas variis criminationibus im-
 petitus, & suspicionibus magis quàm argumentis accu-
 satus, maluit sponte inimicorum inuidiæ cedere, quàm
 vi & armis magnitudinem suam tueri. Itaque in Linter-
 nensi pago delitescens, hoc generoso tandem epitaphio
 iniurias suas, quoad licuit, vltus est: Ingrata patria, ne
 ossa quidem habebis mea.

V v v v Denique

Eusebius
lib. 6. c. 8.

Denique vt ab Ecclesiasticis Scriptoribus symbolam mutuemur, quid, obsecro, Narcissum religiosissimum Antistitem, & ad salutem ciuium suorum natum, ex Episcopali throno in desertam expulit solitudinem, nisi perpetuæ improborum obreccationes? Satius enim existimauit se tempestati subducere, Deoquæ & sibi vacare, quàm in tantâ acerbitate versari.

Multipli-
cia calum-
niæ dâna.

Lipsi Orat.
de Calum-
niâ.

Longum est singula persequi: illud compendio dicam, quidquid fraudium, oppressioinum, scelerum vniquam aut vsquam in aulis Principum extitit, ab hoc vno vitio ceu fonte promanasse. Alexandrum illum Magnum in tot amicorum neces quid nisi calumnia impulit? Socratem vitâ, Rutilium ciuitate, quid nisi calumnia expulit? Tiberios, Caligulas, Nerones, & tot portenta tyrannorum, quid nisi calumnia peperit? imò tot priuatorum lacrymas, tot Reipublicæ clades, tot maria calamitatum, quot indies videmus & patimur, si rectè ratiocinabimur, vni referemus accepta calumniæ. Valeriam quamdam, quæ dentata in hanc lucem prodierat, ferunt ciuitati illi, in quam deportata est, exitio fuisse; sic in quemcumque cœtum dentata hæc Furia sese intulerit, maledictorum virus effundit, & in perniciem bonorum grassatur.

Plinius
l. 7. c. 16.

Calumnia
vulnus
immedi-
cabile.
Aelianus
lib. 1. de
Animalib.
cap. 56.

In quo illud magnopere deplorandum, quòd maledicæ illæ linguæ in alienum exitium prurientes, vulnus infligunt profus immedicabile, adeò vt pastinacam marinam imitari videantur, cuius radius ab omni medicinâ inuictus existit: mox enim vt pupugit, perimit. quare telum ipsius etiam peritissimi rei nauticæ perhorrescunt. Neque enim quisquam ab arte medicâ instructus, neque vulneratrix ipsa (quod hastæ Pelei, imò & scorpio concessum dicitur) medicinam facere vniquam potest.

Quid

Quid

Quid enim faciat obtrektor? Laudet quem antè vituperavit? aut seipsum mendacij coarguat? Nihil ager: prima enim validius inhaerent, & iam abierunt ad plures; maximè cum nocitura fecundius serpant, profutura ferius proueniant.

Quæ quidem licet in totum hoc genus obtrektionis & calumniae conueniant, signanter tamen eos Ecclesiastes serpenti comparat, qui bonorum famæ atque existimationi occultè detrahunt. Quemadmodum enim serpentes (aspides puta siue pyades) lethale venenum silentio despuentes, panè citius perimunt viatorem, quàm se læsum esse sentiat; ita maledicentiæ virus securos, absentes, nihilque sinistri suspicantes interimit. Magnum malum, ac propemodum ineuitabile. Nam qui vites telum, quod nec vides? Tempestatem nobis nubes denuntiant, incendium fumus, hostem explorator: sed à calumniatore subita est ac improuisa perniciēs.

Occulta calumnia perniciosissima.

Lip. Orat. de Calumnia.

Et quidem in duplici genere calumniatores occultos reperio. Sunt enim, qui velut Neurici boues non aduersà fronte incurrunt, sed in humeris cornua habentes, obliquè feriunt, obscuris dictis & ambagibus alienam carpentes famam. Quinimò commiserationis aut beneuolentiæ simulatione auditorem sibi primùm conciliant: & velut scorpius in manu primùm ludere videtur, mox obliquè caudâ percutit; sic illi merum mel & nectar loqui videntur, sed melleis tandem venena sermonibus, opprobria laudibus inspergunt. Alij, inquit Bernardus, quodam simulatæ verecundiæ fucò conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicque quadam cum grauitate, & tarditate, vultu mæsto, demissis supercilijs, & voce plangenti egredi maledictionem, &

Cassinus l. 7. Symb. 18. ex Aeliano.

Calumnia obliquè feriens, valdè noxia.

Bern. Sermon. 14. in Cant.

quidem tantò persuasibiliore, quantò creditur ab his qui audiunt, corde inuito, & magis còdolentis affectu, quam malitiosè proferri. Heu! fuge hæc hyænæ suspiria, que dum adumbratâ humanitatis imitatione fallunt, tantò faciliùs innocentium famam existimationemq; pessumdant.

*Calumnia
in absentes
inioria.*

Alterum genus occultè sauentium sunt ij, qui dum ab eorum congressu, quibus detrectant, consultò abstinent, apud absentes interim maledicentiæ spicula in eos contorquent, silentium à singulis pacti, vt tantò securius grassentur. Ignauum profectò genus hominum, nec ab simile, meo quidem iudicio, Troiano illi Paridi, qui ne vultum quidem irati Achillis contrà intueri sustinuisset, & tamen ex infidiis, in templo Apollinis Tymbræi, venenato illum spiculo confodit.

*Calumnia
occulta vitari
vix potest.
Sallustius
in Catilin.*

Misera mortalium conditio! quis sapiens hæc spicula satis vitabit? Hostem aduersum, ait egregiè Sallustius, deprimere homini strenuo haud difficile est: occulta pericula neque facere neque vitare bonis in promptu est.

*Aduersus
calumniam
patientia
clypeus.*

Vnum superest quod his hostibus obiici possit, patientiæ clypeus. Nam vt extra teli iactum te proripias, fieri non potest. Nimis impunè grassatur toto orbe hoc malum, & quidem absque pœnâ à legibus constitutâ; non quòd tam cæci fuerint legislatores vt hanc perniciem non viderint, aut tam fatui vt visam approbarint; sed consultò vitium hoc extra pœnam habuerunt, quòd esset extra medelam.

Quid ergo? nullumne supplicium grassatoribus istis, famæque & existimationis latronibus, est constitutum?

*Calumnia
pœna æterna.*

Imò vel maximum, æternum dico, quod abundè forensis tribunalis neglectum diuturnitate pœnæ & acerbitate compensabit. Audeo dicere, non alio vitio magis

ex-

exaggerandam infernalium titionum struem, quàm his gehennæ fomentis. Quis igitur furor est, in alienam famam aculeum stringere, vt instar serpentis perimendo pereas, & æternùm pereas? Sapientem audi, quisquis huic vitio affinis es, & quanto in periculo verferis, etiam atque etiam expende. *Multi ceciderunt, inquit, in ore gladij, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum est; & vinculum illius, vinculum æreum est. Mors illius, mors nequissima: & utilis potius infernis quàm illa. Bone Deus! tantumne à membro tam tenero tamque delicato periculi? Omnino tantum; ac plus etiam quàm cuiusquam mens aut cogitatio capere possit: sed interest vsus, à quo mors & vita, pernicies & incolumitas, vt mox docebit Ecclesiastes, ne cui iusta cum naturâ exoptulandi causa relicta esse videatur.*

Eccli. 28, 22.

SECTIO SEPTIMA.

ECCLESIASTES.

- VERSUS 12. Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis præcipitabunt eum:
 13. Initium verborum eius stultitia, & nouissimum oris illius error pessimus.

METRICA PARAPHRASIS.

O QUAE lingua parit monstra potentia!
 Præfens nunc Sipyli pectora cautibus
 Excisa eloquij melle perungere,
 Nunc in perniciem sui,

VVVV 3

Con-